

OILAVIY KUTUBXONA – MA’NAVIY BOYLIK MANBAI

Ibragimova Mohigul

Namangan viloyati, Uychi tumani AKM mutaxassis

Annotatsiya. Ushbu maqolada oilaviy kutubxona shakllantirish jarayonida qadriyatlarning o‘rni va ahamiyati yoritiladi. Kitobxonlik madaniyati nafaqat bilim olish manbai, balki oilaviy qadriyatlarni mustahkamlovchi omil sifatida ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, oilada kitob o‘qish odatini shakllantirish, mutolaa orqali ma’naviy boylikni oshirish va avlodlar o‘rtasida bilim almashinuvini kuchaytirishning usullari bayon etiladi.

Kalit so‘zlar: oilaviy kutubxona, kitobxonlik madaniyati, oilaviy qadriyatlar, ma’naviy boylik, mutolaa odati, bilim almashinuvi, avlodlar davomiyligi, o‘qish madaniyati, ilmga intilish, ma’naviyat tarbiyasi.

Kitob inson tafakkurining eng muhim manbalaridan biridir. Oilada kitobxonlik madaniyatini shakllantirish nafaqat bolaning ilmiy va ijodiy salohiyatini oshiradi, balki butun oila a‘zolari o‘rtasida mustahkam bog‘liqlikni ham yaratadi. Bugungi texnologik rivojlanish davrida kitob mutolaasi biroz ortga surilgan bo‘lsa-da, uni oilada jonlantirishning samarali usullaridan biri – oilaviy kutubxonalarni tashkil etishdir.

Har bir oilaning o‘z kutubxonasi bo‘lishi – farzandlarni kitob o‘qishga qiziqtirishning eng yaxshi usullaridan biridir. Oilaviy kutubxona bu shunchaki kitoblar jamlanmasi emas, balki oila a‘zolari birga o‘qiydigan, bilim almashadigan va munozara qiladigan maskan bo‘lishi lozim. U bolalar uchun axloqiy va estetik tarbiyaning muhim vositasi bo‘lib xizmat qiladi.

Kitob – inson tafakkurining charog‘oni, bilim va ma’naviyat manbai. Har bir inson hayotida kitobning o‘rni beqiyos bo‘lsa, butun oila uchun kitobxonlik muhitini yaratish esa yanada muhim ahamiyat kasb etadi. Oilaviy kutubxona – nafaqat kitoblar to‘plami, balki oila a‘zolarining birga o‘qishi, fikr almashishi va ma’naviy o‘sishi uchun mo‘ljallangan muhitdir.

Bugungi texnologiyalar asrida ko'pchilik bo'sh vaqtini telefonda yoki kompyuterda o'tkazishga odatlanmoqda. Lekin kitob mutolaasi insonni ma'naviy boyitadi, fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi va oilaviy munosabatlarni mustahkamlaydi. Agar bolalikdan kitob o'qish odat tusiga aylansa, bu butun umrga tatigulik xazina bo'lib qoladi. Shu sababli, oilaviy kutubxona tashkil etish orqali bolalar va kattalar uchun o'qish madaniyatini shakllantirish juda muhimdir.

Oilaviy kutubxonaning eng katta afzalliklaridan biri – oilaviy qadriyatlarni mustahkamlashidir. Ota-onalar va farzandlar birgalikda kitob mutolaa qilib, o'qiganlari yuzasidan o'z fikrlarini bildirsalar, ular o'zaro yaqinroq bo'lishadi. Bundan tashqari, bu usul bolalarda tanqidiy fikrlash, nutq madaniyati va o'z fikrini ravon ifodalash qobiliyatini rivojlantiradi.

Har bir oilada kutubxona tashkil qilishning oddiy va samarali yo'llari mavjud. Birinchidan, kitoblar uchun maxsus joy ajratish lozim. Ushbu joy har bir oila a'zosi uchun qulay bo'lishi va unga har doim erkin kirish imkoniyati yaratilishi kerak. Ikkinchidan, kitoblarni tanlashda har bir oila a'zosining qiziqishlarini inobatga olish muhim. Bolalar uchun ertaklar, ilmiy-ommabop kitoblar, ota-onalar uchun esa badiiy va motivatsion kitoblar qo'yilishi tavsiya etiladi. Uchinchidan, oilada kitob mutolaasi bo'yicha an'analar yaratish kerak – masalan, kechqurun birga kitob o'qish yoki hafta oxirida kitob muhokamasi uyushtirish.

Oilaviy kutubxona – bu faqatgina kitoblar to'plami emas, balki butun oilani ma'naviy boyituvchi manbadir. Kitob o'qish odati oilada shakllansa, farzandlar barkamol shaxs bo'lib voyaga yetadi, ota-onalar esa farzandlari bilan yanada yaqinroq bo'lish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Shunday ekan, har bir oila o'zining kichik, ammo boy ma'naviy kutubxonasini yaratishi lozim. Axir, kitob – inson tafakkuri va qalbini yorituvchi eng nurli manba sanaladi[2.63].

Har bir oila farzandlarini ilmiy, odobli va barkamol inson bo'lib ulg'ayishini istaydi. Buning uchun esa ma'naviyat va ilm ahamiyatini erta yoshdan bolalarga singdirish muhimdir. Oilaviy kutubxona – nafaqat bilim olish maskani, balki oila a'zolarini

birlashtiruvchi qadriyatlar manbaidir. Kitob orqali ota-onalar va farzandlar o'rtasida o'zaro hurmat, muhabbat va fikr almashish muhitini shakllantirish mumkin.

Qadriyatlar – bu avloddan-avlodga o'tib kelayotgan bebaho merosdir. Har bir oilaning o'ziga xos qadriyatlari bo'lishi mumkin, lekin barchani birlashtiradigan asosiy tamoyillardan biri – ilmga intilish va kitobni hurmat qilishdir. Oilaviy kutubxona tashkil etish – bu nafaqat kitoblarni to'plash, balki oila ichida mutolaa madaniyatini shakllantirish demakdir.

Birinchidan, oilada kitob o'qish odati shakllansa, bolalar yoshligidanoq ilm olishga, o'z ustida ishlashga intiladilar[5.68]. Ular kitob mutolaasi orqali dunyoqarashini kengaytiradi, yaxshi va yomonni ajrata bilishni o'rganadi.

Ikkinchidan, oilada kitob o'qishga bo'lgan mehr farzandlarni ota-onalar bilan yaqinroq bog'laydi. Masalan, ota-ona va farzandlar birgalikda kitob o'qib, muhokama qilishsa, bu nafaqat bilim olish, balki o'zaro munosabatlarni mustahkamlash uchun ham foydalidir[4.285]. Kitoblar orqali hayotiy tajriba, urf-odatlar va axloqiy qadriyatlar avloddan-avlodga yetib boradi.

Uchinchidan, oilaviy kutubxona insoniy fazilatlarini shakllantirishga yordam beradi. Undagi kitoblar hayotiy saboqlar, adolat, vatanparvarlik, insoniylik kabi qadriyatlarni bolalarga yetkazishda vosita bo'la oladi. Shu sababli, kutubxonada nafaqat badiiy asarlar, balki tarixiy, falsafiy va milliy qadriyatlarni aks ettiruvchi kitoblar ham bo'lishi muhim.

Xulosa

Oilaviy kutubxona – bu shunchaki kitob to'plami emas, balki ma'naviy boylik va qadriyatlar manbaidir. O'z oilaviy kutubxonasiga ega bo'lgan bolalar ilmga, kitobga, oilaviy qadriyatlarga hurmat bilan qarashni o'rganadilar. Oilada ilm-fan va ma'naviyatga bo'lgan muhabbat shakllansa, bu kelajak avlodning yuksak ma'naviyatli bo'lishiga xizmat qiladi. Shu bois, har bir oilada kitobxonlik madaniyatini shakllantirish va oilaviy kutubxona yaratish muhim vazifalardan biridir.

Oilaviy kutubxonalar – kitobxonlik madaniyatini shakllantirish va bolalarni kitobga mehr qo'yishga o'rgatishning eng samarali yo'llaridan biridir. Kitob o'qishga bo'lgan

muhabbat oilada shakllansa, bu farzandlarning kelajagiga ijobiy ta'sir qiladi. O'qimishli, tafakkuri teran avlodni tarbiyalash esa jamiyat taraqqiyotining eng muhim omillaridan biri sanaladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Басилов В.Н. Культ святых в исламе. Москва, Изд "Мысл", 1970.-с.41.{Basilov V.N. 1970.The cult of saints in Islam. Moscow, "Thought" Publishing House, -p. 41.}
2. Болхосев С.Б. Дух песня // Материалы IV конгресс этнографов и антропологов России. Санкт-Петербург, 2005. –с. 196. {Bolkhosev S.B. 2005.The spirit of the song // Proceedings of the IV Congress of Ethnographers and Anthropologists of Russia. St. Petersburg, –s. 196}
3. Богатырев П.Г. Вопросы теории народного искусства. М., 1971, с.393.{Bogatyrev P.G. 1971.Questions of the theory of folk art. M., p. 393}
4. Грачева Г.Н. Традиционное мировоззрение охотников Таймыра (на материалах нганасан XIX — начала XX в.). Л., 1983, с.56.{Gracheva G.N. 1983, The traditional worldview of hunters of Taimyr (based on Nganasan materials of the 19th - early 20th centuries). L., p. 56}
5. Гемуев И.Н., Сагалаев А.М. Религия народа манси. Культовые места XIX – начала XX в. Новосибирск, 1986, с.68. {Gemuev I.N., 1986, Sagalaev A.M. Religion of the Mansi people. Religious places of the 19th - early 20th centuries Novosibirsk, p. 68.}
6. Зализняк А.А., Иванов Вяч. Вс., Топоров В.Н. О возможности структурнотипологического изучения некоторых моделирующих семиотических систем / Структурно-типологические исследования. М., 1962, с.136.{Zaliznyak A.A., Ivanov Vyach. Sun., Toporov V.N. 1962,About the possibility of structural-typological study of some modeling semiotic systems / Structural-typological studies. M., p.136;}